

Šikanování

„...Osobní zkušenost a pocit bezmoci byly hlavními motivy, které loni v létě přivedly skupinku lidí k vytvoření Občanského sdružení proti šikaně. Cílem sdružení je především prvotní akutní a konkrétní pomoc rodičům a jejich dětem, jež spolužáci vystaví psychickému nebo přímo fyzickému násilí... neoficiální výzkumy udávají až dvacet procent dětí postižených šikanou na základních či středních školách, případně učilištích“ (MFD, 8.1.2001)

K problematice šikanování přinášíme výňatek z knihy Michelle Elliotové „Jak ochránit své dítě“, v němž se věnuje obětem, útočníkům a rodinnému zázemí trýznitelů i šikanovaných.

I. Šikanující

Proč se z některých dětí stávají chroničtí trýznitelé? Někdy se jedná o rozmazlence, od základu zkažené už z domova, kteří jsou egocentricky přesvědčeni, že musejí od svého okolí získat vše, co si zámánou a že nikdo jiný kromě nich samotných nemá prakticky žádná práva. Jiné děti nesou následky nedobré výchovy. U nich se často projevují tyto příznaky a příčiny:

- pocity nejistoty,
- pocity nedostatečnosti,
- samy mohou být obětními beránky nebo terčem šikanování ve vlastních rodinách,
- jsou oběťmi fyzického ubližování, emocionálního vykořisťování nebo sexuálního zneužívání,
- nemají dovoleno projevovat své city,
- nemají pojem o hodnotě vlastní osobnosti, postrádají touhu něčeho dosáhnout,
- mají pocit, že vybočují z řady,
- jednájí pod nátlakem honby za úspěchy, jelikož jejich rodiče si cení jen jejich úspěchu, ne však dítěte samotného.

Tyto charakteristické vlastnosti se mohou vyskytovat v libovolné kombinaci. Společná bývá těmto dětem potřeba vyniknout nad ostatními - vlastně jen objekty jejich pokořování, aby se pak mohly cítit lépe a důležitěji. Děti vychované v atmosféře lásky v sobě necítí potřebu ponižovat ostatní, avšak děti, které nejsou správně vychovávány, se nedokážou srovnat s projevy jemnosti ani chybováním, ve kterých hned vidí známky slabosti a tedy i určitou hrozbu, protože slabost nebo zranitelnost je něčím, co se u nich v rodině nikdy netolerovalo.

Šikanující se naučí:

- jednat s lidmi z pozice síly
- zjistí, že hrubá síla je lepší než inteligence

- že ho nikdo nezastaví, bude-li dost agresivní slovně nebo fyzicky,
- určité situace je nejlépe řešit zlobou nebo naháněním strachu,
- že podněcováním jiných ke stejnému zlu si vybuduje základ autority
- že je přípustné lidi odlišného chování prostě likvidovat
- je možné vnucovat svou vůli jiným lidem
- je možné ovládat lidi zastrašováním
- má právo napadat kohokoli, kdo je slabší

Šikanování je vlastně zneužívání síly nebo pravomoci, se kterým se stále znovu a znovu setkáváme i v podnikatelské vrstvě, ve vládách, nejrůznějších institucích a ve válkách.

Z malých rošťáků se pak stávají velcí tyraní kteří působí strádání ostatním.

Dan Olweus, vynikající norský odborník v otázkách šikanování, říká, že kdesi v pozadí se za těmito šikanujícími dětmi skrývají čtyři hlavní faktory:

- Rodiče poskytli těmto dětem málo lásky a místo toho k nim zaujímali negativní postoje.
- Rodiče jim tolerovali agresivní chování a v tomto smyslu jim ani nestanovili žádné pevné hranice únosnosti.
- Děti musely od rodičů snášet fyzické tresty, případně prudké výbuchy emocí.
- „Horkokrevný“ temperament dítěte - ačkoliv se tomuto faktoru přisuzuje menší důležitost než třem zbývajícím.

Děti, které se už jednou daly na dráhu šikanování, a zdá se, že tomuto návyku chronicky podlehly, snad zareagují na regulační opatření ze strany svého okolí, jelikož si nejsou schopny stanovit potřebné meze svého chování samy. Nepodpoří-li je však v tomto smyslu i vlastní rodiče, obvykle veškeré pokusy zaměřené na změnu jejich chování selžou.

Škola musí vydat takový soubor pevných a reálně splnitelných opatření a pravidel, z něhož by bylo jasné, že šikanování nebude v žádném případě tolerovat.

2. Šikanování

Většina dětí, které se staly obětí šikanování, je prostě nešťastná. Šikanující je provokuje, neboť sám trpí jakýmsi problémem, a hledá si vhodnou oběť.

Těmito oběťmi se často stávají inteligentní, jemní a kreativní jedinci ze slušných rodin, žádní rváči ani děti se sklony k násilí.

Pravou příčinou nejsou žádné vnější charakteristické znaky, jako příliš malá nebo naopak vysoká postava, tloušťka, pihy v obličejí, barva pleti, zrzavé vlasy, brýle nebo vady v řeči, ač to někdy sám šikanující uvádí na vysvětlenou jako příčinu svého jednání. Ten si vždy na své oběti najde něco, co lze neustále připomínat, ale v podstatě mu bude vyhovovat jakékoli dítě,

jestliže je bude mít zcela pod kontrolou. Šikanující sleduje cíl ponižovat někoho jiného, aby se pozornost ostatních soustředila na oběť a ne na něj samotného.

Oběti jsou často šikanováním tak zdeptány, že nikomu nechtějí říci, co se jim děje, utíkají z domova, přestávají si hrát, jsou vyděšené, nezúčastněné, nešťastné. Mnohé z nich se pokusily i o sebevraždu, některým se to naneštěstí podařilo. Trpěly s nimi i rodiny, zhoršily se ve škole a jejich život poznamenal pocit marnosti.

V některých extrémních případech velmi nelítostného a někdy i dlouhou dobu trvajících šikanování se oběť může nechat unést touhou po pomstě a pokusit se zranit nebo zabít svého trýznitele.

Někdy může dokonce dojít i k usmrcení oběti, ať už se záměrem pachatelů, nebo nešťastnou náhodou.

Šikanování, stejně tak jako jiným formám zneužívání dětí se daří v atmosféře tajemství. Existují však určité znaky, které mohou napovědět, že s dítětem cosi není v pořádku. Oběti šikanování mohou:

- bát se chodit do školy nebo ze školy
- projevovat neochotu chodit do školy vůbec,
- dožadovat se, aby pro ně rodiče do školy jezdili autem,
- na cestě do školy měnit trasu,
- zhoršit se ve škole
- pravidelně chodit domů s poškozeným oděvem nebo knihami
- chodit domů vyhladovělé, protože jim šikanující sebrali peníze na obědy,
- projevovat nezúčastněnost, náhle začít zadržávat v řeči,
- pokusit se o sebevraždu nebo sebevraždou hrozit
- křičet ze spaní
- mít na těle nevysvětlitelné modřiny, škrábance či řezné rány
- ztrácet peníze nebo osobní věci
- začít krást peníze
- uvádět nepravděpodobná vysvětlení jakéhokoli z výše uvedených chování.

3. Co mohou udělat rodiče

Máte-li podezření, že se vaše dítě stalo obětí šikanování, pokuste se napřed zjistit, zda je takové podezření opodstatněné.

Bez ohledu na konkrétní důvod, který vede k šikanování vašeho dítěte, snažte se přijít na způsob, jak dítěti pomoci co nejrychleji se zbavit té nezáviděníhodné role oběti.

Třebaže si žádné dítě šikanování nezaslouží, existují děti, které jako by byly trvale oběťmi tohoto nedobrého jevu, a to už od samého začátku školní docházky.

Příčinou může být jistá řetězová reakce, spuštěná prvním zážitkem, kdy se třeba dítě začalo považovat za vhodný objekt šikanování. Některé děti mohou být natolik citlivé, že berou všechno až příliš vážně a i malé podněty se jich hluboce dotknou.

Zdá-li se vám, že vaše dítě trpí šikanováním všude kam přijde - tedy bez ohledu na to, zda v různých školách, zájmových kroužcích, skautu, na táborech ap. - pokuste se zamyslet nad tím, jak vůbec takové dítě reaguje na lidi. Možná postrádá smysl pro humor anebo neví jak na lidi promluvit. Třeba za tím vším vězí jen nějaký nepříjemný zlovyk, který stačí vhodným způsobem upravit.

Objevíte-li nějaký takový důvod, pomozte svému dítěti příslušné chování změnit, protože jinak by mělo v životě samé potíže.

Postup:

- Pohovořte si s dítětem a zjistěte, co se vlastně děje,
- Veškeré události si pečlivě zapisujte i s daty, časovými údaji, jmény, lokalitami atd.
- Promluvte s učitelem svého dítěte. Je-li on sám původcem onoho šikanování, jděte za ředitelem školy,
- Promluvte s ředitelem školy. Vezměte s sebou do školy manžela či manželku, případně přítele, v němž cítíte oporu.
- Nevyslyší-li vás ve škole, zajděte si na školský úřad nebo školní inspekci (předtím se můžete poradit se zástupci rodičovského sdružení nebo školní rady). Všude raději chodte ve dvojici a nezapomeňte s sebou vzít kopii svých písemných záznamů.
- Spojte se s okresní školní inspekcí podle místa bydliště a vyžádejte si rozhovor s okresním školním inspektorem. Vysvětlete mu, co se děje, a požádejte jej, aby se ve věci angažoval. Je-li to možné, dejte si na svou stížnost odpovédět písemně.
- Nepomůže-li stížnost a šikanování bude dále pokračovat, převedte dítě do jiné školy.
- Spojte se se svým lékařem a domluvte si s ním návštěvu v ordinaci.
- Napište ministroví školství, vysvětlete mu podstatu své stížnosti a požádejte jej, aby s využitím svých statutárních pravomocí zakročil.
- Jsou-li všechna dosavadní opatření neúčinná a domníváte-li se tedy, že potřebujete právní pomoc, navštivte vhodného právníka nebo některou místní občanskoprávní poradnu, která se specializuje na práva dětí. Tam vám jistě doporučí vhodného advokáta, odborníka na školský zákon.

Zdroj: "Jak ochránit své dítě", autor : Michéle Elliotová, vydal Portál 1995

